

Motion till riksdagen 2010/11: MJ237

av **Jens Holm m.fl. (V)**

Köp av utsläppskrediter

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att Sveriges köp av utsläppskrediter via CDM för att uppnå det nationella klimatmålet omedelbart ska upphöra.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att Sverige bör vara pådrivande för att CDM inte ska användas för att nå EU:s medlemsländers klimatmål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som gör en noggrann utvärdering av CDM.

2 Bakgrund

Mekanismen för ren utveckling (Clean Development Mechanism, CDM) är en av Kyotoprotokollets två projektbaserade mekanismer. Dess uttalade mål är att bidra till en hållbar utveckling i utvecklingsländer och samtidigt hjälpa industriländer att nå sina klimatmål. CDM tillkom emellertid inte för att i första hand öka takten i utsläppsminskningarna utan istället för att flytta genomförandet av redan beslutade åtgärder från industriländerna till platser där de är billigare att genomföra. Det innebär att rika länder genom investeringar i CDM-projekt kan köpa utsläppskrediter från fattiga länder och sedan tillgodoräkna sig dessa som sina egna utsläppsminskningar.

Köp av utsläppskrediter är den moderatledda regeringens främsta klimatstrategi. Detta är något helt nytt i svensk klimatpolitik som tidigare har fokuserat på att nationella klimatmål ska nås genom nationella klimatåtgärder och att internationella klimatinvesteringar ska genomföras utöver den svenska klimatstrategin. Enligt den borgerliga regeringen ska Sverige minska sina utsläpp med 40 procent fram till 2020. Cirka hälften av utsläppsminskningarna har tidigare regeringar redan beslutat om eller genomfört. Av den reste-

Fel! Okänt namn på

rande hälften vill regeringen köpa hela tre fjärdedelar utomlands. Endast den kvarvarande fjärdedelen ska göras på hemmaplan. Det betyder att vi med den borgerliga regeringens politik inte får någon klimatomställning i Sverige till 2020. Under förhandlingen om EU:s klimat- och energipaket drev den borgerliga regeringen dessutom linjen att mer än hälften av EU:s och Sveriges utsläppsminskningar ska få ske i utvecklingsländer genom CDM. Med borgerlig politik får vi inte heller någon klimatomställning inom EU till 2020.

I sin argumentation brukar den borgerliga regeringen hävda att dess köp av utsläppskrediter är ”stöd till utvecklingsländer”, vilket är missvisande då syftet inte är att stödja utvecklingsländer utan att köpa sig fri från att göra klimatåtgärder på hemmaplan.

Det första CDM-projektet registrerades 2005. Sedan dess har antalet projekt vuxit kraftigt. Enligt EU-kommissionen kommer de projekt som planeras att generera cirka 2,9 miljarder utsläppskrediter (Certified Emission Reductions, CER:s) fram till 2012 och 7,6 miljarder fram till 2020. Men samtidigt som antalet CDM-projekt växer riktas det allvarlig kritik mot hur systemet fungerar.

3 CDM:s bristande miljöeffekter

För att CDM ska fungera som det är tänkt förutsätter det att systemet verkligen leder till utsläppsminskningar. För att uppnå utsläppsminskningar måste CDM-projekten vara ”additionella”, dvs. de skulle inte ha kommit till stånd i mottagarländerna utan de rika ländernas finansiering. Om rika länder investerar i CDM-projekt som skulle ha blivit av även utan de rika ländernas finansiering kommer mängden växthusgaser i världen att öka. Det beror på att det land som köper utsläppsminskningarna gör en CDM-investering istället för att minska utsläppen inom sitt eget land.

Ett allvarligt problem är att det i praktiken är nästan omöjligt att veta om ett CDM-projekt är additionellt. Det är nämligen svårt att sia om vad som skulle ha inträffat utan de rika ländernas finansiering. De få oberoende institut som granskar CDM-projektens additionalitet är dessutom antingen överarbetade eller saknar tillräckliga resurser för att ge fullständiga analyser.

Flera internationella granskningar pekar på stora brister i CDM:s miljöeffekter. Enligt Öko-institutet i Tyskland kan man ifrågasätta om 40 procent av projekten verkligen är additionella eller inte (Is the CDM fulfilling its environmental and sustainable development objectives? An evaluation of the CDM and options for improvement. Öko-Institut, 2007).

Forskning från Stanford University i USA anger att hälften av de klimatprojekt som Sverige och många andra rika länder satsar på i utvecklingsländer inte ger några minskningar av utsläppen av växthusgaser (Michael Wara, Measuring the Clean Development Mechanism’s performance and potential, 2009).

En stor andel av världens CDM-projekt finns i Kina och Indien. En studie från Zürichs universitet i Schweiz har undersökt 52 indiska CDM-projekt som

Fel! Okänt namn på

registrerades fram till 2006 och kommit fram till slutsatsen att färre än hälften av projekten kan bevisa additionalitet (Michaelowa, A, *Additionality Determination of Indian CDM projects*, 2006). En annan studie visar att 99 procent av alla nya vindkraftsprojekt i Kina ansöker om CDM-status, samtidigt som den kinesiska staten aktivt förespråkar vindkraft. Då kan man fråga sig hur additionella dessa projekt är (Workshop report, CDM Post-2012: Practices, Possibilities, Politics, Palaestra, Lunds universitet, maj 2008).

Ett annat problem är att inom de länder där man satsar på vindkraftsprojekt baseras utsläppsminskningarna på mängden utsläpp från den existerande elproduktion som den nya elen ska ersätta. Men många utvecklingsländer har akut brist på el, vilket innebär att man inte ersätter den gamla elen utan bygger och utnyttjar all typ av el man har tillgång till (Glomsrød, Rosendahl, *Virker den grønne utviklingsmekanismen mot sin hensikt?*, 2004).

Intresseorganisationen International Rivers hävdar att fler än en tredjedel av alla registrerade CDM-projekt i oktober 2008 redan var färdigbyggda när de registrerades. Detta är ett bevis för att projekten inte är additionella menar de (Rip-offsets: The failure of the Kyoto Protocol's Clean Development Mechanism, 2008).

En ny studie från Stockholm Environment Institute (*Industrial N₂O Projects Under the CDM: Adipic Acid – A Case of Carbon Leakage?*, October 9, 2010) visar att CDM-projekt som företag använder sig av leder till ökade utsläpp. Istället för att minska utsläppen av farliga växthusgaser flyttar företagen sin verksamhet och trixar därmed till sig miljonvinster – utan att utsläppen minskar. Enligt rapporten har fyra stora lustgasprojekt fått hela 20 procent av alla utsläppskrediter som delats ut inom CDM-systemet, och värdet av dessa utsläppskrediter beräknas till 175 miljoner dollar för de inblandade företagen. Flera företag i Europa och USA har nu flyttat sin tillverkning till Sydkorea, Kina och Brasilien och där infört reningsteknik som tar bort stora delar av utsläppen av lustgas, som är en kraftig växthusgas. Problemet är att rening av lustgas är en standardteknik som redan införts eller varit på väg att införas vid existerande fabriker. Den minskning som sägs ha skett vid fabriker i Kina och andra länder skulle ha skett ändå. Projekten är inte additionella och därmed ökar de globala utsläppen. Det enda som händer är att dessa företag får mångmiljonbelopp i stöd för att flytta tillverkning till fattigare länder. Då kan rika industriländer sägas ha uppfyllt en del av sin minskningskvot, så pressen att minska andra utsläpp minskar.

EU-parlamentet kräver i sin klimatresolution från 2009 att de flexibla mekanismerna måste ses över och att CDM ska begränsas till endast högkvalitativa projekt som ger dokumenterade minskningar (2050: Framtiden börjar idag: rekommendationer för EU:s framtida integrerade politik i klimatfrågan, resolution antagen av EU-parlamentet den 4 februari 2009).

Många studier visar dessutom att CDM-projekten inte uppnår målet om att bidra till en hållbar utveckling. Antingen är projekten klart additionella eller så bidrar de till en hållbar utveckling, men nästan alltid utesluter de två varandra (Gabriella Larsson, *Köp av utsläppsminskningar utomlands*, Fores 2008).

Fel! Okänt namn på

4 Stoppa köp av utsläppskrediter

CDM är den borgerliga regeringens främsta klimatstrategi. Budgeten för Sveriges satsningar på köp av utsläppskrediter uppgår till cirka en miljard kronor. De projekt som Sverige i nuläget är involverat i beräknas enligt Energimyndigheten minska utsläppen med 200 000 till 600 000 ton koldioxidekvivalenter över en 7–10-årsperiod. Regeringen har aviserat att den tänker öka satsningen på CDM ytterligare. Om CDM-projekten inte är additionella kan Sveriges köp av utsläppskrediter istället leda till ökade utsläpp i världen med motsvarande mängd ton koldioxidekvivalenter under denna period.

Vänsterpartiet anser att det är mycket anmärkningsvärt att den borgerliga regeringen gjort köp av utsläppskrediter till sin främsta klimatstrategi. Metoden är ny och har uppenbarligen allvarliga brister. CDM innebär att nödvändiga investeringar på hemmaplan uteblir och risken är stor att klimatmål inte nås. Vi menar att internationella klimatinvesteringar är nödvändiga men dessa bör inte användas för att nå det nationella klimatmålet. Istället för att köpa utsläppskrediter med tveksam miljöeffekt vill Vänsterpartiet driva en politik för kraftfulla klimatinvesteringar i utvecklingsländerna. Det ska vara investeringar som bidrar till nya minskningar av utsläppen och som inte ska användas för att nå vårt nationella klimatmål.

Mot bakgrund av det anförda anser Vänsterpartiet att Sveriges köp av utsläppskrediter via CDM för att uppnå det nationella klimatmålet omedelbart ska upphöra. Detta ska riksdagen ge regeringen till känna.

Under förhandlingen om EU:s klimat- och energipaket drev den borgerliga regeringen linjen att mer än hälften av EU:s och Sveriges utsläppsminskningar ska få ske i utvecklingsländer genom CDM, något som också fick gehör inom EU. Inom ramen för EU:s klimat- och energipaket kan nu drygt 50 procent av utsläppsminskningarna ske utanför EU. Vänsterpartiet anser att det är under all kritik att en svensk regering är drivande för en försvagning av EU:s klimatpolitik. Vi menar att Sverige bör vara pådrivande för att CDM inte ska användas för att nå EU:s medlemsländers klimatmål. Detta ska riksdagen ge regeringen till känna.

5 Bristande kostnadseffektivitet

Själva idén med CDM är att det ska vara billigare och mer kostnadseffektivt att klimatinvestera i fattiga länder jämfört med att endast genomföra nationella klimatåtgärder. Men CDM:s kostnadseffektivitet ifrågasätts.

Scocco & Alfredsson menar i sin rapport ”Konsten att nå både klimatmål och tillväxt” (Institutet för tillväxtpolitiska studier [ITPS], nuvarande Tillväxtanalys, 2008) att kostnadseffektiviteten för åtgärder på hemmaplan kraftigt underskattas. Rapporten menar att föreställningen att det är billigt att minska utsläppen i länder som är fattiga inte stämmer och att regeringens klimatpolitik till stora delar vilar på en felaktig verklighetsbeskrivning.

Fel! Okänt namn på

Scocco & Alfredssons rapport analyserade sambandet mellan koldioxidutsläpp och inkomst och kom fram till att sambandet var ungefärligen linjärt, dvs. utsläppsminskningar kostade lika mycket i rika som i fattiga länder. Om exempelvis en likadan hamburgare som inneburit lika stora koldioxidutsläpp vid produktionen kostar 25 kronor i ett industriland men bara 5 kronor i ett fattigare land, så framstår det rika landet fem gånger så koldioxideffektivt. Effektivitetsskillnaden är dock bara en illusion på grund av att hamburgaren är dyrare i det rika landet. För att ta bort denna effekt används så kallade köpkraftskorrigerade valutor, exempelvis US-dollar (ppp), som alltså inte finns i verkligheten som en riktig valutor. Rapporten menar att det finns skillnader mellan länder, men dessa är mycket små i förhållande till de enorma skillnader som köpkraftsillusionen ger upphov till.

Miljöministern avfärdade resultaten i Scocco & Alfredssons rapport i ett svar på en fråga ställd av Wiwi-Anne Johansson (V) i riksdagen (2008/09:440), detta trots att såväl Statistiska centralbyrån som Umeå universitet har kvalitetsgranskat rapportens innehåll. Mer än så har regeringen inte kommenterat denna allvarliga kritik mot CDM.

Även den liberala tankesmedjan Fores ifrågasätter CDM:s kostnadseffektivitet. De menar att det är ”en överdrift” att kalla CDM för kostnadseffektiv. CDM kräver nämligen att man ska utveckla projektdokumentation, sätta upp referensbana, beräkna utsläppsminskningar och utveckla ett övervakningssystem för varje enskilt projekt, vilket är enormt tidskrävande. Sedan ska projektet genomgå en noggrann granskningsprocess som gör utvecklingsprocessen ännu mer otymplig. Det mest effektiva sättet att minska utsläppen är att alla minskar sina egna utsläpp på hemmaplan. Att köpa utsläppsminskningar utomlands kommer alltid att vara sämre än det, enligt Fores (Gabriella Larsson, Köp av utsläppsminskningar utomlands, Fores 2008).

Vänsterpartiet menar att CDM-systemet måste utvärderas i grunden. Innan en sådan utvärdering har gjorts borde den svenska regeringen avstå från att använda CDM. CDM granskas just nu av Riksrevisionen. Det är bra, men en större granskning krävs. Därför menar vi att regeringen bör tillsätta en utredning som gör en noggrann utvärdering av CDM. Detta ska riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 21 oktober 2010

Jens Holm (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Siv Holma (V)

Kent Persson (V)